

"Entered as second class
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

Laisvoji Lietuva

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

IX metai.

Kaina 10 c.

Ketvirtadienis, rugpiūčio (August) 12 d. 1954 m.

Kaina 10 c.

Nr. 31-32 (203-204)

Nuosaikumo keliu

Jonas Kupolis, Chicago, Ill.

Keletą metų pagyvenus šiam krašte, kiekvienam iš mūsų teko arčiau susipažinti su anglų kalba. Ir štai mes pastebėjome, kad ypatinga pagarba bei išimtis teikiama asmeniniam įvardžiui I = Aš, nes sakinyje; pradžioje, vidury ar gale rašoma didžiąja raide. Mokslinę reikšmę mes palikime filologams, o tik pastebėjome, ar kasdieniniame gyvenime turi bet kokią reikšmę. Štai, pora pavyzdžių, anglų kalbą naudojančių kraštų: Anglijoj; gerbimas nerasyto įstatymo — tradicija. Amerikoj; gerbimas žmogaus individu alinės priesaikos ir konstitucijos. Reikia, žmogus, protiniai galvojančias individas ir laisva valta reikšdamas mintį Aš, jau pilnai pasako, kad Aš tai apgalvojau, išnagrėjęs esamas bei būsimas pasekas ir Aš už savo mintis ir veiksmus esu atsakingas prieš Dievą ir artimą. Artimą; omeny turiu žmogų su savo Aš ir sugėbantį gerbti tradicijas bei žmogaus rasyto įstatymo paragrafą. Todėl, panagrėję save ir pagalvoję, argi nerasytas reikalas po kreipti savo minčių dėmesį į to menko fonetikos ženklą prasme bei porą analoginių pavyzdžių svarbą.

Paskutiniuoju metu mūsų spaudoje, radio ir įvairiose organizacijose iškilio lyg ir politinio pobūdžio ginčas, kuris liečia ir Lietuvos diplomatinės tarnybos ir Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto asmenų veiklą. Tuo reikalu rašoma metriniai straipsniai, drožiama valandinės kalbos ir kas įdomiausia, tai, kad plunksnos ir žodžio autoriai patys pasidaro auksakalniai ir didžiausiu tempu kala aukso karūną, puoždami gražiausias perlas bei deimantais ir taip ruošiamasi karūnacijai. Bet štai, atsitinka maža nelaimė, nes numatytas karalius nėra karališkojo luomo. Taigi, tuo momento pasipila keršto ginkšmai ir reikalaujanti asmenys nusiję atiduoti kartuvėms. Taip, išliejama daug neapykantos ir žodžių gražbiilstės. Iš to susidaro visai nebeaiškus ginčo kratinys, bet nei vienas nenori, ar tai sąmoningai nesugeba pereiti prie savęs — Aš! Aš esu žmogus. Aš atsakau už savo veiksmus ir todėl Aš privalau iš aistrų ginčo pereiti į įrodomosios diskusijos bazes. Štai, konkretus pavyzdys: VLIK'o vadovaujanti asmenys apkaltino Lietuvos diplomatinės pirmūną jo neveiklą, apsilėidimu bei nenoru tartis bendruose reikaluose su VLIK'o nariais. Kaltinimas viešas ir gana sunkus. — Bet kaip tikrumoj yra, iš VLIK'o narių mums neteko patirti, nes nepanoro iki šios dienos diskusijų keliu ir būdu įrodyti, o tik pasitenkinta telegramų skelbimu. Dr. Karvelio ir viešomis pralato Krupavičiaus kalbomis Amerikoj gyvenančių lietuvių visuomenė, naudojant bendro pobūdžio frazes.

Todėl, padėties rimtumui paryskinti, atsakykime kol kas patys sau į šiuos kelis klausimus:

1. Ar gali Vakarų Vokietijos Federalinė Vyriausybė jau šiuo metu būti kompetentinga bei okupacinių pajėgų komisarų pritarimo tvirtinti Pabaltijo kraštų diplomatinis atstovus?

2. Ar VLIK'as, skirdamas lietuvių diplomatinį atstovą Vakarų Vokietijai yra tarėsis ir informavėsis su latvių ir estų Išlaisvinimo

Komitetais arba jų diplomatais?

3. Ar jau turi latviai ir estai savo diplomatinės atstovybes prie Vak. Vokietijos Vyriausybės Bona-noje. Jei turi, tai kokie veiksniai juos paskyrė?

4. Ar VLIK'o diplomatinio atstovo paskyrimas yra jau oficialiai praveistas Fed. Vak. Vokietijos vyriausybės žiniose?

5. Ar VLIK'as gali raštiškai įrodyti min. Lozoraičio abu raštiškus protesto tekstus, kurie buvo pasūsti Fed. Vak. Vokietijos Užsienio reikalų ministerijai, protestuojant prieš Dr. Karvelio paskyrimą?

Visiems yra jau gerai žinomas faktoriai, kad Vokietija po karo pralaimėjimo, krašte turi okupacines karines jėgas ir komisarus. Dabartinė Vak. Vokietijos vyriausybė užsienio politika yra akcep tuojama Amerikos, Anglijos ir Prancūzijos komisarų. Be jų žinios ir sutikimo joks diplomatas negali būti akredituotas tame krašte. Ypatingai kėbli diplomatinė situacija buv. Pabaltijo Vals tybių Vokietijoj, kada nacionalsocialistinė valdžia 1940 metais Pabaltijo kraštų atstovybių veikimą suspendavo ir turimą turą perdavė Sov. Rusijos žiniai, o ir be to, tie kraštai ir iki šiol Sov. Rusijos okupacijoj. Be taikos sutarties visos, ar tik Vakarų Vokietijos, gal net ir neįjauk galvoti — apie Pabaltijo kraštų bent kokią diplomatinę misiją. Todėl, nuosai kioji mintis sako, kad min. Lozoraitis gana rimtai informuoja, kad Šveicarijoj tarėsi su p. Geručiu, o Londone su latvių ir estų diplomatais ir lenkų egz. vyriausybės atstovais.

Turimomis žiniomis, latviai ir estai jau kuris laikas turi savo tautiečių, pasilikusių Vokietijoje, reikalų gynimui atstovus Bonnoj su patariamuoju balsu, karo pagėgėlių problemas sprendžiančiose se įstaigose. Lietuviai tokiu atstovu yra paskyrę p. Karvelį.

Diplomatinio atstovo, priėmimas, kiekvieno krašto valdžios pravedama vyriausybės žiniose. Kol kas p. Karvelis nepatėkė spaudai tokios žinutės. Todėl ir nėra prasmės kalbėti bei ginčytis dėl diplomatinio portfelio.

VLIK'o atstovai ir p. Karvelis yra viešai paskelbę, kad min. Lozoraitis net du kartu raštu Vak. Vokietijos užsienio reikalų ministerijoj protestavo, dėl VLIK'o atstovo paskyrimo. Ministeris Lozoraitis, Londone pareiškė, kad jokio protesto Vak. Vokietijos Vyriausybei nėra ir net nemąšas apie tokias išdaigas. Dvi priešingos nuomonės! Kaltinimas Lietuvos diplomatinės pirmūnai gana svarus ir jau valstybinio pobūdžio. Kaltintojo pareiga neatidėliojant dokumentaliai įrodyti.

Nuosirdžiai pripažinkime, kad visuomenininko ar tai valstybininko darbas yra sunkus ir atsakingas, nes kiekvieno bendruomenės nario gali būti kritikuojamas ir už kiekvieną veiksma py-

Ir medžiai verkia pavergtoje Lietuvoje...

J. Jadviršis.

Ar yra pagrindo džiaugtis?

Pasirašius Genevoje Indokinijos karo pailaubų sutartį, veik visa Vakarų spauda, tik su mažomis išimtimis, džiūgauja pasiektu susitarimu ir skiria didžiausius nuopelnus už tai tos konferencijos dalyviams.

Kai sustabdomas karas ir tuo pačiu nekaltų žmonių kraujo liejimas, aišku, negali nesidžiaugti nei vienas padorus ir sveiko proto žmogus. Tačiau, šiuo atveju, kai pagalvoji, kokia kaina Vakarai nu-pirko tą laikiną taiką, tiesiog bausis darosi.

Tiesa, praėjtyje taip jau būdavę, kad sustabdytus karą, būdavo sustabdomas nekaltų žmonių žudymas ir pradėdamos gydyti karo padarytos žaizdos. Bet, deja, keičiasi laikai — keičiasi ir papročiai. Šiandien kraštai, patekę po komunistų valdžią, ne tik nenustoja kraujavę karą sustabdyti, bet tu kraštų gyventojai masiniai varomi į komunistų žmonių skerdyklas ir žudomi be paliovos.

Džiūgauja, žinoma, ir visa pasaulio komunistinė spauda Genevoje pasiektais laimėjimais, bet ji turi tam ir pagrindo.

Ko jie negalėjo pasiekti veik per 8 metus užsitęsusių karą, tą lengvai pasiekė prie derybų stalo. Štai komunistų pasaulinė imperija vėl padidėjo virš 12 milijonų teritorija. Jiems atiteko nemažos strateginės reikšmės turis Hai-phon uostas, Raudonosios upės del-tos derlingiausi ryžių laukai ir krašto perlu vadinamas Hanoi mie-stas. Laos, Kambodijos ir Vietnamo valstybėms uždrausta dėtis prie numatomo organizuoti piet-ryčių Azijos apsaugos paktą. Į Laos valstybę turės būti išleista komunistų patarėjų. Tai va pagrindinės sąlygos, už kurias nu-pirka "garbingoji" taika.

Ir komunistų apetitus turint galvoje, vis tik sunku būtų patikėti, kad jie dar ko nors daugiau šioje Genevos konferencijoje bū-

skaita reikalaujama. Todėl, jau leidžiamės į veiksnių kritikalimą, turime būti su esme gerai susipa-žinę, pats savo sąžinę pakratę, bei giliai pagalvojęs; ką aš daryčiau esant numatytos aukos vie-toj. Be moralinės atsakomybės, etikos, plano ir kontra pasiūly-mų — nėra ir nebus prasmės grie-btis plunksnos arba klebenti lie-zuvi. Tuo pačiu, visuomenininkas neprivalo griebti pats laurų vai-niko ar aukso karūnos, kol nebus visuomeninio įvertinimo. Įvykus asmeniniam ar bendruomeniniam nesuspatingam ar klaidai, steng-tis tučiuojau atitaisyti, įtkinan-čiai įrodančia dokumentaline prie-mone status quo.

tų prašę, negu yra gavę. Faktiniai, juk tai visa Indokinija yra išduota komunistams ir tik laiko klausimas, kada jie ras reikalingą ją pasiimti savo globon. Dar nenu-džiūvus sutarties parašams, komu-nistų Kinijos radijas jau skelbia, kad visa Indokinija turės būti "iš-laisvinta" iš imperialistų valdžios.

Ne be pagrindo kai kas šią kon-ferenciją lygina su Miunchenu. Juk čia taip pat pagėdžiškai buvo išduota virš 12 milijonų žmonių, visai jų valios neatsiklausus, kru-vingoje komunistų terorui. Žinoma, dabar Genevoje, kaip ir tada Miunchene, visa tai padaryta tai-kos vardu. Taikos, kurios Vaka-rai taip trokšta ir perka jos suro-gatą negarbingiausiomis nuolaido-mis ir pataikavimais; išduodami naujus milijonus žmonių bausia-usiai vergijai ir tuo žlugdydami sa-vo prestižą ir pastikėjimą lais-vųjų pasaulio tautų akyse.

Vis tos "garbingos" taikos van-dan Vakarai jau iki šiol atidavę komunistų globai virš 612 milio-nų žmonių su derlingiausiais pa-saulio žemės plotais ir žaliavomis. Tos pačios taikos vardan jie skina pralaimėjimą po pralaimėjimo. Kruvinojo komunisto banga vis plačiau ir plačiau užlieja žemės rutulio paviršių. Gi naivūs Vaka-rų politikai vis dar nužemintai tebešliaužioja po Kremliaus ban-ditų kojų. Vietoje jungti padalin-tų valstybių teritorijas, jos toliau skaldomos ir taip kuriami nauji karo židiniai.

Amerikiečių bandomas kurti pietryčių Azijos paktas, dabar ver-gu ar turės pasisekimo. Laisvosios Azijos tautos dabar bus priverstos rimtai pagalvoti, ar yra prasmės eiti su Vakarais, kurie nenori ir negali jų laisvės apginti.

Kai žydėliui Mendes-France grįžus iš Genevos keliamos ovaci-jos, o anglų Edenas priimamas net pačios karalienės išreikšti padėkai už pasiektus laimėjimus, tai iš In-dokinijos komunistams numatomų užleisti sričių, tūkstančiai moterų, senių ir vaikų jau traukia pietva-karių kryptimi, palikdami savo gimtuosius kampelius. Jie traukia ir nežinią tremties vargo vargti, skurdą ir badą kęsti, kad tik iš-gelbėtų suvą gyvybes ir pabėgtų nuo 20-tojo amžiaus žmonijos gė-dos — raudonojo maro — komu-nizmo.

O kas aprašys vargą ir kan-čias tų, kurie, bus suklaidinti, ne-bėgs ir pateks į komunistų ran-kas? Daugeliui tūkstančių iš jų Genevos sutartis bus jiems mir-ties sprendimas, ar lėta mirtis ka-lėjimuos, ar vergų stovyklose.

Taigi, jau laikas ir labai laikas susiprasti, Ponai Vakarų diploma-tai, kad naujais Miunchenais tai-

IŠ PASAULIO POLITIKOS

JURGIS VOLDEMARAS

AMERIKOS IR ISPANIJOS SANTYKIAI

Amerika, nors ir jėga išsikovo-jusi nepriklausomybę iš anglų, su jais visuomet palaikė giminystės ryšius. Dėl to nereikia per daug stebėtis. Šias dvi valstybes riša ne tik bendra kalba, bet ir kitos fizinės bei dvasinės savybės. Anglų kilmės amerikiečiai sudaro di-džiausią šios valstybės tautinę grupę. Čionai, ypač rytinėse valstybėse, dominuoja anglų papročiai, tradicijos. Politikoj anglų kilmės amerikiečiai, taip pat, turi nepaprastai didelę įtaką, kurią jie ligi šiol gana sėkmingai naudoja.

Tą anglų politikos įtaką galima pastebėti ir Amerikos — Ispanijos santykiuose. Anglai su ispanais istorijos bėgyje turėjo įvairių kivirčių, kurių svarbiausia priežastimi buvo dominavimas jūrose. Nors angliai ir išėjo nuga-lėtojai, bet jų santykiai visad pasiliko įtempti. Nežiūrint, kad šiandien Ispanija ir nėra didžioji pasaulio galybė, anglams labai svarbų Ispaniją palikti izoliuotą ir žiūrėti, kad ji nesusrastų draugų, kurie galėtų padėti jos reika-luose. — Čia visas reikalas sukasi aplink Gibraltarą, kuris yra gyvybinis punktas Viduržemio jūros dominavime. Taigi Anglija viską darė ir tebedaro, kad tik Ispanija nesulauktų politinės paramos iš Jungtinių Valstybių.

Anglų geriausias sąjungininkas šiame reikale buvo ir yra sovietai, kuriems dabartinis Ispanijos režimas yra mirtinas priešas. Anglų ir sovietų spaudimas privertė daugelį vakarų valstybių įtraukti Ispaniją priešų sąrašą, užkirto jai kelią įstoti į Jungtines Tautas ir vos nesužlugdė ekonomiškai. Bet Ispanija pergyveno krizę ir šiandien jos reikalai pasisuko į gerąją pusę. — Pradėjus kunkuliuoti Afrikos katilui, Amerikai reikėjo surasti naujų, saugių bazių. Tokioms bazėms tinkamiausia vieta buvo Ispanija, už kurias Ispanijai valstybė paprasė gana aukštą kainą. Bet bazių įsteigimas

AŠTUONI METAI NUO

Prieš aštuonius metus ameri-kiečiai panaudojo pirmąsias ato-mines bombas ir tuo privertė Ja-poniją skubiai kapituliuoti. Kiekvienais metais rugpiūčio šeštą die-ną Hirošimos mieste gyventojai mini tą baisiąją valandą, kada tūkstančiai japonų žuvo karštos liepsnose ar buvo palaidoti namų griuvėsiuose. Nagasaki miestą ta pati tragedija ištiko trim dienom vėliau. Su tomis pirmomis bom-bomis technikos pasauly įvyko tik-ra revoliucija ir prasidėjo, kaip šiandien mėgstama vadinti, ato-mo amžius. Winston Churchill, įvertindamas atominės bombas, pareiškė, jog jos sutrumpino ka-rą ir išgelbėjo 1.000.000 amerikie-čių ir 250.000 britų karių gyvybių. Bet karas niekad neatrodė tiek baisus, kaip po to, kai pasaulis pamatė, kokią griūnamąją jėgą savy slepia tas akimi nematomas atomas.

kos vistiek neišgelbės; komuniz-mo plėtimosi tuo nesustabdysite ir jo apetitų nepatenkinsite. Iki šioline savo politika Jūs tik likusį laisvą pasaulį, o ko gero ir savo galvas į mirtiną pavojų įvesite ir visą šimtmečiais kurtą Vakarų kultūrą ir civilizaciją ant bedug-nės kranto pastatysite.

Amerikos — Ispanijos santykiuose yra tik viena medalo pusė. Antroji medalo pusė, tai aiškiai pastebimos žymės, jog Amerikos visuomenė keičia savo nuomonę apie dabartinį Ispanijos režimą.

Niekas neneigia, jog Franco režimas yra diktatorinis, ir niekas šioje šalyje diktatūros negar-bina. Bet reikia suprasti, jog ne visos diktatūros vienodai blogos. Jokia diktatorinė santvarka negalėtų prilygti komunizmui, kuris yra kruviniausias šios sistemos atstovas. Jo įkandin seka Hitlerio nacionalsocializmas, kuris su asvimi nusinėšė tiek daug nekaltų aukų. Būtų juokinga su šiomis diktatūromis lyginti, pavyzdžiui, Perono režimą, kuris, nors ir ne-demokratiškas, bet jokiū būdu nėra žveriškas.

Dabartinis Ispanijos režimas nieko nevylyko, bet jis bent iš-gelbėjo kraštą nuo bolsėvizmo, arba daug kartų baisesnės dikta-tūros, kaip šiandien Franko. Ligi šiol amerikiečiai visais diktatūras mėgo grūsti į tą patį maišą, vi-siškai neanalizuodami jų atskirų formų ar savybių. Ligi šiol gen. Franco buvo kruvinas Hitlerio ir Mussolinio draugas, taškas. — Šiandien apie Franco pasigirsta jau ir kitokių balsų. Pavyzdžiui, praėitį savaitę garsus Chicago American laikraščio bendradar-bis Westbrook Pagler parašė straipsnį apie Franco humanišką elgesį su žydų pabėgėliais. Jisai nepa-gailėjo Francui šiltų žodžių. Ir niekas jo už tai nevadins fašistu ar hitlerininku, arba diktatūros šalininku. Pasigirsta pareiškimų net iš labai aukštų ir įtakingų poli-tikų, kad Fraco Ispanijos boiko-tavimas buvo politinė klaida, ir ją reikia atitaisyti. Pasigirsta bal-sų, jog Ispanija turėtų būti pri-imta į Jungtinių Tautų Organi-zaciją. Tai yra pirmosios kregž-dės, jog Amerikos ir Ispanijos san-tykiai turės visiškai susireguliuo-ti, nežiūrint ką į tai pasakys tam priešingos valstybės.

ATOMO REVOLIUCIJS

Šiandien išleidžiami bilijonal dolerių atominių ginklų gamini-mui ir tobulinimui. Bet ne viena Amerika turi šio baisaus ginklo monopoliją. Sovietams, šnipų pa-gelba, pasisekė pasigaminti ato-minę bombą ir nežinia, kada jinaį sugalvos ją pasinaudoti.

Jeigu Churchill'is anksčiau sa-kė, kad tik atominės bombos baimė sulauko sovietus nuo karo, tai ta baimė šiandien gyvena visas pasaulis. Bet štai atėjo laikas, kada norima atominę energiją pa-naudoti taikingiems tikslams. A-tominės Energijos Komitetas iš-dirbo planą, pagal kurį privačios kompanijos galėtų naudotis ato-minė energija elektros gamyboje. Senate šis planas sukėlė daug gin-čų ir keli senatoriai pakaitom iš-kalbėjo 85 valandas ir 33 minutes, kad sutrukdžius šio plano prie-mimą. Keli pietinių valstybių se-natoriai bijo, kad šis planas ne-pakenktų Tennessee Valley Au-thority biizniui, kuris ligi šiol yra stambiausias elektros jėgos gamintojas.

Nėra abejonės, kad anksčiau ar vėliau, jeigu pasaulis pats save nesunaikins, atominė energija bus naudojama daugely sričių. Ar nuo to pagerės gyvenimas, pamaty-sim.

NAUJAS "LITERATŪROS LANKŲ" NUMERIS

Jau išėjo iš spaudos ketvirtas "Literatūros Lankų" numeris. Jame originalios ir verstinės kūrybos bei straipsnių duoda šie autoriai: Leonas Miškinis, Vytautas Mačernis, Georg Heym, Kazys Bradūnas, Juozas Kėkštas, Henry Michaux, Salvatore Quasimodo, Vasko Pratolini, Renė Marill-Albères, Marius Katiliškis, Konstan-tinas Ostrauskas, Algirdas J. Greimas, Pranas Budrys, Alina Pajaujytė-Staknienė, John Steinbeck.

Kaip visuomet, gausi Krikščios skyrių atidaro straipsnis "Patriotizmas ir poezija" (polemika su Br. Raila). Toliau recenzuojamos knygos Alf. Nykos—Niliūno, Ber. Brazdžionio, J. Gliaudos, C. Gri-nevičiaus ir Lietuvių Enciklopedija. Pabaigoj duodama žinių apie svetimuosius autorius. Numeris iliustruotas K. Janulio, Marcel Gromaire, Georg Braque ir Vytauto O. Virkaus darbais.

Visais žurnalo reikalais rašyti: Kazys Bradūnas, 1127 Bayard St., Baltimore 23, Nd. U.S.A.

REMIJA VARGSTANTI KNYGNEŠI

"L.L." nr. 26 davėme žinutę apie prieglaudoje, Argentinoje, vargstantį lietuvių knygnešį Justiną Kindulį.

Pirmieji jautrią lietuvišką širdį parodė Miami, Fla., lietuviai, kurie p. Z. Kaulakio vardu kreipėsi į mus, prašydami pilno adreso aukoms pasiūsti.

Tikrai gražu, kad atsimenami nelaimėn pakliuvę lietuviai knygnešiai.

Aukas galima siųsti per "Argentinos Lietuvių Balsą", Cassila de Correo 303, Buenos Aires, Argentina. (Perdauti knygnešiu J. Stui Kinduliui. Siųsti čekiu per Amer. banką.)

Aukus persiųs ir "LL" redakcija.

ATVIRAS LAISKAS DR. J. ŠLIŪPO BIOGRAFIJOS LEIDĖJAMS

Gerb. Pone Redaktorai!

Kreipiuosi į Jus, prašydamas išspausdinti šį žemiau telpantį laiškelį:

Prieš keturis ar penkis metus buvo renkamos aukos Aušrininko Dr. Jono Šliūpo Biografijai leisti. Kadangi daugelis to komiteto narių buvo "Naujienu" bendradarbiai, tai laišku kreipiausi į "Naujienu", klausdamas, kur dingtoji biografija, deja, atsakymo nesulaukiau. Parašiau ir straipsnelio tu reikalui, bet ir jo neįdejo, todėl kreipiuosi į Jus, prašydamas tai viešai paskelbti.

Gerbiamieji!

Visi žinome, kiek lietuvių taugimui Lietuvoje, o ypač čia Amerikoje yra pasidarbavęs Švie-

tos dvasiniam ir kultūriniam at-sios Atminties Aušrininkas Dr. Jonas Šliūpas. Kai buvo iškilęs sumanymas, prieš penkis metus, išleisti to tautos darbuotojo bio-grafiją, visuomenė tam reikalui gausiai aukojė ir kiek man yra žinoma, buvo surinkta virš \$1000. Aukojau ir aš ir nekantriai laukiau knygos pasirodymo.

Praėjo penki metai, o mūsų tau-tos Didvyris tapo pamirštas, nei knyga neišleista, nei komitetas nebeatsako į užklausus. Kur dingio knyga? Kur padėti suau-kotieji pinigai? Mes, aukotojai, tai turime žinoti. Prašau viešai paaiškinti.

Norėčiau aš labai, o taip pat ir gausioji visuomenė išvysti knygą apie to Karžygio gyvenimą, joku-vas dėl spaudos ir minties laisvės ir lietuviško gerbūvio pakėlimo. Retas kurs tiek Lietuvai yra pa-sidarbavęs ir aukojęs, kiek Jis, nors kai kurių ir buvo nemėgsta-mas už viešą teisybės sakymą. Vi-suomenė tai įvertina ir trokšta knygos pasirodymo.

Šiais metais, lapkričio mėnesį, sueina 10 metų nuo Aušrininko mirties Berlyne. Mano manymu, tai būtų pats geriausias laikas Jį atitinkamai pagerbti su Jo Bio-grafijos išleidimu, o taip pat ir vi-suomenei priminti, kad suruoštų ir vertingą paminėjimą. Todėl kreipiuosi į Jus, Biografijos leidė-jus — atlikite savo užsidėtąjį pa-reigą ir nebedelskite knygos išlei-dimą. Mes laukiame.

Su pagarba,
J. Juodeikis.

ŠLEISKIME DR. KAZIO GRINIAUS ATSIMINIMUS

Dr. Kazys Grinius paliko labai daug savo atsiminimų apie lietu-vių tautos kovas dėl laisvės, vi-suomenines lietuvių organizaci-jas ir paskirus veikėjus. Kiekvie-nam, kuris nori geriau susipažin-ti su mūsų tautinio gyvenimo pra-eitimi, jie turi nepaprastai didelę vertę.

Pirmasis Dr. Kazio Griniaus atsiminimų tomas buvo išleistas trentyje, Vokietijoje, bet medžia-ga kitiems toms dar tebėra rankraščiuose, nors jau praėjo ketveri metai nuo buvusio Lietu-vos Respublikos Prezidento mir-ties. Juos reikia galimai greičiau atspausdinti.

Šituo tikslu Chicagoje susior-ganizavo komitetas iš buvusių Dr. Kazio Griniaus draugų, artimųjų bendradarbių ir jo visuomeninės veiklos rėmėjų, kurių vardai ir pavardės yra po šiuo pranešimu.

Komitetas yra susitaręs su pon-ia Kristina Griniene, velionies palikimo paveldėtoja, ir netrukus bus inkorporuotas Illinois valsty-bėje, kaip ne pelno tikslams drau-gija. Jisai atidarė sąskaitą Uni-versal Savings and Loan Associa-tion. Komiteto adresas yra toks:

ALG. GUSTAITIS

Uždraustas stebuklas

Zolė kitoje tvoros pusėje, sako-ma, būna gražesnė. Nematytas vaizdas pagauslesnis. Ir svetimoji moteris, kad ir kaimyno žmona, įdomesnė.

Šia tema daug prisigincyta ir gal bus pešamasi iki pasaulio pa-baigos. Vieni remiasi moralės iš-vedžiomais, sėsulmo principais, nuosavumo ir tėvynės meilės bal-sais. Kiti sako, prigimtis yra aukš-čiau visko ir jei Visatos leista, jei tātai jaučiama širdyje ar netoli jos, vadinasi, reikalas yra tvarko-je. Taip ir slidinėjama tai šian, tai ten besiginčijant, rodant savę-jį šėšulį ar nusilepiant tam tikrus jausmus.

Rašytojai taip pat yra žmonės, su eile gėrybių ir blogybių. Vieni jų saulėtekį pergyvena — rasoteje žolėje, kiti plieną miklindami, kiti lovoje sapnuodami. Vieni iš jų kai ką nutyli, kiti kai ką pergy-vento užrašo, kiti užrašo kitų per-gyvenimus.

Vienas tokių yra Stasius Būda-vas, ilgame savo knygų sąrašė įsa-rašs ir "Uždraustą stebuklą", da-bar štai leidžiamą ir anglų kalba JAV-se.

Jis ten paliečia įdomią temą: dviejų skirtingų žmonių pasaulį dienų pilkume. Austrės ir lietu-vio. Didikės ir prastuolio. Tvirtai išsikūrusis ir benamio. Jis tykus, santūrus, uždaras. Ji gyva, judri, besiplėšianti.

Juos suartina vėlandos, neme-tai, o tose vėlandose bendra jau-nystė, bendri jausmai žmonėms, panašus ilgesys ir karo siaubūno mirtini žingsniai.

Jie patykomis padeda vienas

**Dr. Kazio Griniaus Komitetas
1739 South Halsted Street
Chicago 8, Illinois.**

Komitetas susitarė su pirmojo atsiminimų tomo leidėjais dėl jo platinimo. Asmenys, kurie nori ji isigyti, yra prašomi kreiptis į šį komitetą, atsiųsdami po \$2.00 už egzempliorių.

Antrąjį tomą rengiamės išlei-sti Dr. Kazio Griniaus penkerių metų mirties sukakties proga, ku-ri įvyks 1955 metų birželio 4 die-ną. Tikimės, kad plačioji lietuvių visuomenė šį darbą parems, nes Dr. Griniaus palikti raštai yra svarbus visai lietuvių tautai rei-kalas.

DR. KAZIO GRINIAUS KOMITETAS

- Dr. P. Grigaitis, pirmininkas;
- Mečislavas Mackevičius, vicepirmininkas;
- Mykolas Simokaitis, išdėininkas;
- Dr. Bronius Zubrickas, izdo globėjas;
- Martynas Gudelis, sekretorius.

Nariai: Kristina Griniene, Dr. Antanas Garmus, Kazys Liutkus, Balys Dundulis.

kitam ir tiesa rankas išsigelbėji-man. Šiuo kartu jungtini tampa ne žaliosios pievos su griežlėmis jose, bet šalti, snieguotieji Alpių kalnai. Kaip du skirtingi poliai, ir iš dėsnių žinoma, sėkmingajam veiksmui reikia ir pliuso ir minu-so.

Autorius kurį laiką į juos žiūri ne kaip į patriotinės linijos sau-gotojus, bet kaip į jaunus žmones, jaunai, bet atsakingai besielgian-čius.

Lietuviai austrėje užėjo žemiš-kąjį stebuklą, tačiau netrukus su-sigriebia tą stebuklą uždraustą, esant ir jų gražūs žmogiškieji jau-smai imami vedžioti patriotiniiais keliais. Taip pradeda aprašinėti ne tai, ko lauktum skaitydamas, bet tai, ko autorius pageidauja. Ir šitai kažin ar derinasi su romano ataudimu. Nepilnai pajunti trau-kimą nuo materijos ir dvasią. Juk jiedu, Erna Morgenstrahl ir Pe-tras Mankus, bombų staigime, mū-rų griuvime ir tyrame Alpių ore mylėjosi ir vargu ar patriotisku-mas būtų atsilaikęs. Pagaliau, svetimtautė moteris ne visuomet būna didžioju stabdžiu, ne visuo-met pražudo patriotą. Kartais gal kaip tik duoda daugiau sveiko, ža-vaus impulso. Užtektų prisiminti a. a. Dr. J. Basanavičių, V. Krė-vę ir kt.

Taip, mažutei lietuvių tautai svarbu net pavienės galvos ir juo daugiau jų gausis drauge, tuo bus stipriau. Bet menka nauda iš-tų taip glostytų lietuviškų šeimų, kai jos nuslysta peštynių, skyrų-bų keliais.

Petras Mankus, priedo, gerokai šaltu vyru nurašytas. Aplink mo-teris vaikšto, tarsi su kieliuku rau-kose. Antra vertus, pasirinktai autorius linijai toks yra tinkamiausias.

Kiti veikėjai antraeiliai, statis-tai. Savo pareigas atlieka gerai. Knyga skaitoma su noru, leng-vai. Perbėgi ją ir galiesi, kad jau baigta. Bet autorius pilnai galėtų rašyti ir antrąjį "Uždrausto ste-buklo" dalį, kuriam nei kiek ne-blogesnių temų davė ir duoda te-besitęsianti tremtinių dalia.

ALFONSAS GIEDRAITIS

LAIMĖS AKIMIRKSNIS

Mes įsiklausėme į tylą,
Į mirties klaukumą bežadę.
Ir girdime: jau uolos skyla,
Kantrybę šventąją praradę.

Ir matome: pareina vėlis
Nuo Kazakstano ir Červenės.
Tai kankiniai jau prisikėlė
Ir iš kapų karžygiai kelias.

Gyvenimui hosanna kyła
Troškimai laisvės susirinkę.
Ten geriamė šilų kodylą
Ir mes — gyvi tautos paminklai.

Gyvenime, būk linksmas mie-las,
Mūs' aukų kalnus nusinešęs.
Pro apkasų spygliuotas vielas
Tau veržias naujos gretos.
..... gretos.

Kai įsiklausome į tylą,
Į nakties klaukumą bežadę,
Tai girdime, kaip uolos skyla,
Kantrybę šventąją praradę.

Ir vėl mes svaigstame eks-tazėje —
Vaizduos svajonių ir miražų,
Ir meldžiamės Pasaulio Pra-džiai
Už tą akimirksnį mums gražų.

(Iš ruošiamo III-jo eilėraščių rinkinio "Paminklų Maldos").

Intelektualų reikalu

Seniau į J. A. V. daugiausia emigruodavo beraščiai ar mažo-moksliai, kurie ieškodami geres-nio materialinio gyvenimo ar dėl politinių ar kitokių persekiojimų turėdavo apiešti savo kraštą. Jie daugumoje buvo ištikimi savo se-najai tėvynei, puoseledami savo tautines bei religines tradicijas ir sukurdami daug organizacijų, baž-nyčių bei mokyklų. Kas kita yra su naujais tremtiniais, kurie nuož-maus teroro baimindamies turėjo savo gražiai atsikūrusią tėvynę Lietuvą apiešti, nors turėjo ne-blogas gyvenimo sąlygas, gerai apmokamus darbus, nuosavybes bei pensijas. Jų tarpe yra nema-ža intelektualų, t. y. baigusiujų aukštąjį mokslą, bei profesiona-lų. Jų įgytas mokslas bei specia-lybės daugelyje atvejų čia nepri-taikomos, nes jų diplomai nepri-pažįstami, gi senesnio amžiaus as-menims nelengva išmokti anglų kalbą, ypač jei dirbama neįpras-tas sunkus fizinis darbas fabrike ar kitur.

Tik nedaugeliui, ypač gydyto-jams bei inžinieriams pasiseka gauti darbą savo srityje, gi kiti su mažomis išimtimis turi vege-tuoti nors materialiai jie yra pa-lygti gerai aprūpinti. Ar tai naudinga juos prigludusiam kraš-tui ir jiems patiems, tenka labai abejoti.

Savo laiku garsus rusų rašyto-jas Krylovas vienoje savo pasakė-čioje taip išsireiškė: "Bėda, jei batus pradės siūti kepejas, o bat-

siuvis keps pyragus." Anot vieno dienraščio pasisakymo, jų sunkiai įgytas mokslas yra rūdijantis ka-pitalas. Mūsų lietuviams yra ne-vistiek, ar mūsų intelektualų mok-slinis bagažas toliau trūnys, ar ne, nes išlaisvinus Lietuvą visi, seni ir jauni, bus reikalingi bol-ševikų nualinto krašto atstatymui. Atrodo, kad mūsų veiksmams pir-moje eilėje A. L. T. suėjus į kon-taktą su kitų tautybių komitetais, padarytų vyriausybeje atitinkamu žygius. Pirmieji ledai jau pralaužti, kai Amerikos Lietuvių Taryba atsikreipė į JAV Senato bei atstovų buto narius.

83-sis kongresas savo pirmoje sesijoje pakeitė pinigų skyrimų įstatymą taja prasme, kad dabar valdinese įstaigose arba valdžios finansuojamoje pramonėje gali gauti darbą ir Pabaltijo valstybių piliečiai. Kaip praktikoje vykdo-mas tas įstatymo paketimas, sun-ku pasakyti, tik tiek tenka girdė-ti, kad kai kurie baigę Lietuvoje veterinarijos akademiją, gavo dar bo savo srityje. Kodėl negalima padaryti žygių, kad ir kitų spe-cialybiu intelektualams tai pada-ryti? Ir juo anksčiau tai bus pa-daryta, tuo geriau, nes tuo būdu bus bent iš dalies atitaisyta mū-sų ir kitų tautų tremtiniais in-tektualams padaryta moralinė skriauda. Juk ir Šv. rašte yra pa-sakyta: "Vargas tai tautai, kuri žudo savo pranašus".

Lituangis.

Dr. Jonė Deveikė

LIETUVIŠKŲ TIPŲ BEIEŠKANT

(Tąsa)

Išivaizduokim, kad jis būtų gi-męs Kryžiaus karų metu. Tada moters (to meto tvirtinamo vel-nio padaro) apvilta eitų kovon prieš save, norėdamas savo pri-gimtį nugalėti, nuo šio pasaulio mamonos pabėgti. Eitų Šventosios žemės vaduoti, o pakeliui išplėstų Konstantinopolį ar kitų blėdžių padarytų.

Dabar išivaizduodamas, kad tarp numylėtos moters ir jo, lyg kokia geležinė siena yra tas ma-žas ant kaklo kryžiuokas, eina ko-von prieš kryžių, išraiškingsai, net ranką sau sužeisdamas.

Kokie gi motyvai šitų, rodos tokių taurių (jo draugų komunis-tų akimis žiūrint) poeigių prieža-stis? — Meilė? Oi, ne. Ramonas vėl meistriškai ir taip savitai šit-am tipui atsako: — Meilė yra iš-braukta iš mūsų žodyno, vietoje jos — įrašyta neapykanta (pusl. 112).

Šitas lietuvių tipas visad turi su kuo nors kovoti, ką suminti, sutriuškinti. Ir vėl viename saki-ny tas lietuvis visas kaip ant del-no. — Jeigu fibės auksinis kry-žius, tai turės užgesti raudona žvaigždė (psl. 317). O gal jam kas pasakytų, kad gal jo prigimties žmogus ir yra labiausiai kaltas, kad raudonoji žvaigždė atsirado, jis tikrai palaikytų tuos žodžius kaip didžiausią nesąmonę.

— Į Maskvą prašysiu — sako Dagis.

Taip Ramonas pagavo dar vie-ną amžiną šitam lietuviui ypaty-bę — noras kaitaliooti vietas. Dir-bo kinė. Buvo mechanikas. Paša-lintas, nes buvo apsilėidęs. Tęsė plentą — per sunku. Dirbo pas ūkininką — mažas uždarbis. Ir valdžia, ir baldai, ir puikus kam-barys, ir merginų. Jo mažam ak-ya-račiui tikrai daug ir per daug. Ne, nusibodo. Į Maskvą nori.

O Vaitkūnui (Ora pro nobis)

nuvykus Kretingon net arbatos ir oeserelių skonis kitoks. Rodos, tokie skirtingi pavyzdžiai. Išori-niniai taip. O išglaudžius ir tik esmę palikus — priežastis ta pati. Ir principas tas pats. Tikrų verty-bių savyje neturėjimas. Noras pa-bėgti nuo įprastos aplinkos, tai lyg tas chroniškas ir nepagydomas li-gonis, kuriam nėra pasveikimo, bet kuris, jei gali, vaikšto pas gy-dytojus, važinėja po kurortus vis sveikatos ieškodamas, vis tikėda-mas, kad naujos vietos, nauji žmo-nės, nauji vaistai, net maistas duos jam ko daugiausia trūksta — svei katos. Kas su fiziniu ligoniu, tas pats su skirgailiniu lietuviu, kurį jam tenka laikyti savotišku dva-siniu ligoniu, jei norės pabėgti nuo savo aplinkos, arba net ir nuo sa-vęs, galima laikyti liga. — Visur mes matome pas skirgailinį lietu-vi tą patį norą save apgauti ir, nors trumpam momentui, pajusti, kad toji vidaus tuštuma, lyg tas chroniškas nesveikatingumas, su-mažėjo. Nesiseka. Kiek ir apsi-pratus visur bloga.

Labai svarbu, kad tas lietuvių tipas turėtų judrią profesiją ir

jeigu jam nereik vadovauti ar rimtų sprendimų daryti, jis gali būti ir labai vertingas ir naudin-gas. Baisu, kai jis ima vadovauti, ypač jei nėra tinginys. Būna ir tokių! Tada visas jo kūrybingu-mas labiausiai pasireiškia šalinant tuos, kurie jam nepritaria. O, anot jo, neaiškūs žmonės. Jis tu-ri nepaprastą sugebėjimą visas sa-vo priešo klaidas išnarpioti ir jas kuo blogiausioje ar juokingiausio-je šviesoje parodyti, tuo pačiu net ir tauriausiam pakenkti. Šia pra-sme vis ir vis skaitytina Spalio novelė "Dalia".

Moterys.

"Ko moteris nori, to ir Dievas nori" — sako prancūzų patarlė. Šito teigimo ribose jie ne tik mėg-sta, bet stačiai garbina; dievina gyvo, išraiškingso veido, judrių akių, protingą moterį. Gal todėl prancūzų tautos istorija, dargi valstybės kelias, yra labiau nei kitur nusagstytas garsiuju ir kul-tūriniai labai pranašiu moterų vardais. Bet vis, visuomenė, ra-šytojai ir bažnyčia tyčiojasi iš kvaivos, bigotizme paskendusios

miesčionkėlės. Kiek kartų teko "petite bourgeoisie", mūsųkai — nurgisti ironingai sakant: — pasa-kie, nukalbėjo, kaip tikrą "petite bourgeoisie" (petit buržuaz), at-seit, egoistiškai ir kvaivali. Pran-cūzų sugebėjimas įvertinti žmogų, tiksliai jį apibūdinti, yra stačiai nuostabus. Ir greičiausiai todėl apie Prancūzijos bažnyčią yra su-sigrupavusios dinamiškos, dažnai ne vien savo dvasia, bet ir savo kilme aristokratės. Nėra abejonės, kad šiandien, kai bažnyčia visų pirma yra apaštalavimas ir aiškus dargi demonstratyvus bodėjimasis politikavimu, apie šitokią Pran-cūzijos bažnyčią grupuojasi jos tautos elitas. Jame Norkaitienės tipo moterims vietos nėra, mora-linio jų vadovavimo nepripažįsta-ma, bet jos labai vykusiai išna-uojamos loterijoms ruošti, stalam padengti, priėmimams vadovauti. Atrodo šitame taip aiškiam pa-siskirstyme darbas ir tikslais rei-kėtų ieškoti priežasties, kad pran-cūzų tauta gali didžiuotis tokiu dideliu šventųjų skaičiumi. Nuo karalienių, per kilmės, dvasios ir proto aristokrates iki Teresės Vai-

kello Jėzaus, inteligentų dukters ir Bernadėtės, Liurdo piemenėlės, visos grupės, visos klasės, visi an-žiai turi savo šventąsias ir kandi-dačių vis netruksta.

Tas visas, kaip lygiai ir pran-cūzų tautos gyvenimas, rodos, tvirtina vieną drąsiausių bažny-čios teigimų, kuris pradėdant Kri-stumi ir savo viršūnėse iki dabar nors kovoja, bet nebijo ištvirkė-lių, nusikaltėlių. Iš jų gali net ir šventieji atsirasti. Juk šiemet yra iškilmingai minimas penkioliktas-ai šimtmetis nuo Šv. Augustino gimimo. Bet bijoma, bodimasi to pilkojo vidurkio, tos pasmirdusios, stovinės balos, dėl kurios tik rū-pestis, ligų baimė ir niekad nėra naudos, kuri neleidžia pilnai lais-va krūtine kvėpuoti, o moraline prasme šventųjų, dvasios milžinų duoti.

(Bus daugiau).

SKAITYKIT ir PLATINKIT "LAISVAJĄ LIETUVĄ"

LAISVOJI LIETUVA

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

FREE LITHUANIA
LITHUANIAN WEEKLY

Published every Thursday by
LITHUANIAN REGENERATION
ASSOCIATION
3157 So. Emerald Ave.,
Chicago 16, Ill.
Telephone: Victory 2-4372.

Pavarde ar slapyvardė pasirašyti
straipsniai ne visada išreiškia re-
dakcijos nuomonę.

Prenumerata:

Metams — 4.50; pusei metų —
2.50. Atskiras numeris 10 ct. —
Subscription per year — \$4.50;
6 months — \$2.50; 10 c. per copy.

VYTAUTAS STANEIKA

Dangus ar pekla—500 dolerių

Lozoraitis gauna 500 dolerių per mėnesį. Taip sako "Draugas" dr. Daugailio lūpomis. Nuo savęs dar pridėsiu, kad Lozoraitis gauna tuos pinigus ne iš Vliko, bet iš Amerikos valdžios, kaip Lietuvos diplomatų šefas, iš tų palūkanų, kurios auga už Lietuvos Amerikoje deponuotą auksą. Taigi, nors Lozoraitis ir negyvena iš tų aukų, kurias renka Vlikas, bet jam alga iš esmės yra mokama iš Lietuvos priklausančių pinigų. Tai jokia naujiena. Kitaip ir negali būti. — Taip pat, mokamos algos ir kitiems Lietuvos valstybės diplomatams.

"Draugas" — dr. J. Daugailio ir A. Erdvilio lūpomis nuolat pabrėžia faktą, kad Lozoraitis gauna tuos pinigus tada, kai daug tremtyje atsidūrusių nusipelnusių lietuvių sunkiai dirba ir labai skurdžiai gyvena. Ar toji sunki būklė staigiai pagerėtų, jei Lozoraitis tos algos negautų, o ją gautų koks, pavyzdžiui, dr. J. Daugailis, dr. Karvelis, prelatas Krupavičius — to "Draugas" nepasako. Galima daryti įvairias išvadas.

Yra žmonių, kurie sako, kad jeigu tie vargantieji lietuviai neįnešų krūvomis dolerių kunigams, tai jų padėtis staigiai pagerėtų. Ir dar nūrodoma, kad tie žmonės dirba dieną iš dienos nežmoniška me karštyje iki apalpimo, o kunigai meldžiasi prabangiose klebonijose ir vėsiuose, gan patogiose bažnyčiose. Tai ne mano tvirtini-

mās. — Taip sako antireliginiai žmonės, kurie nori silpninti tikybinius jausmus ir nuteikti žmones prieš kunigus — dvasiškius. Ir tie žmonės, visai panašiai, kaip ir dr. J. Daugailis ir A. Erdvilis, gąsdina, kad ateis atsiskaitymo laikas. — Suirimų ir revoliucijos laikais ištikrųjų tokie "atsiskaitymai" esti.

Bet vieną dalyką noriu ypatingai pabrėžti. — Kada bedieviai — komunistai rusai nori pavergti kurią nors laisvą tautą, jie su sąžonėmis nurodina tos tautos vargantiesiems žmonėms, kaip juos išnaudoja savi žmonės. Bolševikai kalte įkala, kad viso blogumo priežastis yra ta, kad ne jie valdo. Ir, žinoma, prižada vienu mostu padaryti visus laimingais, jeigu jiems tik pasisektų paimti valdžią. Ką jie padaro paėmę valdžią — visi žinome. Visi tampa staigiai "patenkinti". O gi tie, kurie nepatenkinti, pūna kalėjimuose ir miršta Sibire.

Primu tu faktus. Išvadų nedarau. Išvadas padarys visų tie, kurie skaito dr. J. Daugailio ir A. Erdvilio straipsnius.

Vienas dalykas bet gi aiškus. — Tie penki šimtai dolerių neimes Lozoraitis ir pragarą, kaip jį gąsdina dr. J. Daugailis. Tie penki šimtai dolerių, taip pat, neatvers dangaus vartų ir dr. J. Daugailiams, A. Erdviliams ir kitiems, degantiems šventojų pavydo jausmu.

VEIKSNIAI IR VEIKSMAI

BE LIAUDININKŲ IR SU TUŠČIA SAUJA

Vliko pirmininkas prelatas M. Krupavičius, pavažinėjęs po Ameriką apie tris mėnesius, grįžo į Vokietiją. Išvažiavo ir Vliko tarybos pirmininkas Karolis Žalkauskas, kuris atvažiavęs Amerikon visą laiką sirgo ir niekur nesirodė. Liaudininkai iš pradžių ne mažai jaudinosi dėl Žalkausko negalėjimo dalyvauti Krupavičiaus žyguose. Jie siūlė Krupavičiui pavaduotoją vietoje Žalkausko. Net patį liaudininkų centro komiteto pirmininką J. Audėną. Prelatui Audėnas nepatiko ir nepriėmė. Darbavosi vienas. Dabar kaip ir liaudininkai labai patenkinti, kad

taip išėjo. Jiems reikia mažiau raudonuoti už kaikiurias prelato Krupavičiaus tragikomijas. — (Svarbiausia Washingtonė).

Išvažiudamas prelatas Krupavičius savo pasisakė, kad jis grįžta Vokietijon su "tuščia sauja". Nieko nelaimėjo.

Vienintelis jo (prel. Krupavičiaus) darbų rezultatas, tai jo paliktas čia toks susierzinimas tarp lietuvių, kokio iki šiol dar niekad nėra buvę. Ir be to, dar abejonės, kas apmokės tų kelionių išlaidas. Kas buvo žadėjęs apmokėti — dabar atsikako.

RUGIO DĖMĖ KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ VADAMS

Dipl. inž. Jonas Rugis (liepos mėn. 27 d. "Draugas") įrodinėja, kad p. Lozoraitis netinka būti Lietuvos diplomatijos šefu. Vienas iš jo argumentų yra tas, kad Lozoraitis buvo kadaise užėmęs augstesnius postus liukratyvinėje diplomatijoje tarnyboje. Mes nežinome, kiek p. Lozoraitis pinigų uždirbo. Vargiai ar p. Rugis taip pat suspėjo suskaityti. Tiesa, kad daug kas mano, kad diplomatinė tarnyba yra pelningas dalykas. Daug kas taip pat mano, kad, pavyzdžiui, būti ministru, direktoriumi, dvarininku — taip pat yra pelningas dalykas. Prelatas Kru-

pavičius buvo užėmęs ir ministro ir seimo nario augstus postus. Be to, sakoma, kad jo, kaip kunigo, pajamos buvę taip pat "liukratyvinės". Dr. Karvelis taip pat buvo ministru, departamento direktoriumi, kelių fabričių direktoriumi, turtingas dvarininkas ir šiuo laiku stambus vyno prekybininkas Vokietijoje. Ne jau gi p. Rugis nori mums įrodyti, kad ir šitie žmonės netinka Vlikui vadovauti? O gal p. Rugis mano, kad tas, kas netinka būti diplomatineje tarnyboje, yra labai geras būti Vliko šefu?

10 PASIDARĖ DAUGIAU NEGU 100

"Vienybė" (liepos 30 d.) taip aprašinėja vieną prelatą Krupavičiaus suruoštą mitingą Toronto, Kanadoje:

"Jis dar pareiškė, kad 10 žmonių gali kartais daugiau atlikti, nei 100. VLIK svarbiau turėti kokybę, negu kiekybę, todėl dalis

VLIKo narių, buvę prieš Mažosios Lietuvos atstovo išleidimą, VLIKui reikalingi smegenys, o ne statistai".

Visi atsime name, kas taip ne-

GENEROLAS RAŠTIKIS IR SOVIETŲ VADAI

Žurnalas "Margutis" pradėjo spausdinti buvusio Lietuvos prezidento Antano Smetonos atsiminimus, parašytus Šveicarijoje 1940 metų liepos 1—25 d. d. Ten parodė, kaip žūrėjo į Sovietus ir

RAŠTIKIS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ PANAGĖJE

Vliko valdovai — krikščionys demokratai be atvangos įrodinėja, kad Vlikas yra demokratiškiau sia įstaiga ir kad krikščionys demokratai patys tauriausiai žmonės pasaulyje. Dalis jaunesniųjų krikščionių demokratų (labai smarkių) trenkė durimis ir išėjo iš Vliko. Ir jie dabar savo žurnale atskleidžia visą tiesą apie tuos krikščionis demokratus, kurie Vliką valdo. Dr. J. Daugailis šitaip dėl to verkia ("Draugas" rugsėjo 3 d.):

"Labai gaila, kad šiuo taip pavojingu ir įtemptu momentu sąjūdis, kurį atstovauja žurnalas "Laisvė", reikiama nerespекtuoją Vliko ir grubiai, kaip net vulgariškai atsiliepa prieš api-

KAS YRA ATPIRKIMO OŽYS?

Dipl. inž. Jonas Rugis (žiūr. "Draugas" liepos 27 d.) su jam įprastu pasipūtimu, kalbėdamas apie tautininkus, štai ką apie juos sako: "O net ir tarp vienminčių būdavo sudaromi atpirkimo ožiai, su jais žiauriai pasielgiant". — Pono Rugio etiškė mas labai gerai suprantame. Turbūt yra šitaip: Jei vienmintis, tai jam įstatymai neturi būti taikomi. Panašiai galvoja ir dr. J. Daugailis, kai jis apgailestauja, kad Lietuvių Frontas įsėjo nuodėmių savo brolių tarpe. Bet mes labai apgailestaujame, kad p. Rugis neskaito krikščionių demokratų organo "Tėvynės Sargas". Jei jis skaitytų, jis būtų pamatęs, kad ir jo partijoje "atpirkimo ožių" nestinga. Štai ką rašo "Tėvynės Sargas" (1954 m.

DR. GRIGAIČIO IR PRELATO KRUPAVIČIAUS NUOTYKIAI

Prelatas Krupavičius — Vliko pirmininkas — atvažiavęs Amerikon, pirmučiausia nuskubėjo pas "Naujienu" redaktorių Dr. Pijų Grigaitį. Mat, to pareikalavęs p. Grigaitis. Čia "paaiškėjo", kad Lietuvos įgalioto ministerio P. Žadeikio pagelba prelatui Krupavičiui "mažai bereikalinga". Pats Žadeikis tam nesipriešino. Prelatas Krupavičius čia gavo tinkamas instrukcijas ir vertėjas. Po to, stačiai į Washingtoną. Tenai buvo toks atsakymas: Amerika Lietuvos suverenumą pripažįsta, Ame-

rika kalbėjo Vokietijoje. Dabar taip kalba prelatas Krupavičius. Matyti, pasimokė ir patiko "anojo" tonas.

jų agresiją kaip kurie mūsų žymūs politikai. — Atskleidžiama daug iki šio laiko nežinomų dalykų. Taip pat labai figuruoja ir Gen. Raštikis.

mančios plačius sluogsnis krikščionių demokratų partijos vadovus. Tai atstumia daugelį žmonių, kurie jautė frontininkams simpatijų ir pradeda apsispręsti jų sąjūdžio atžvilgiu nepalankia prasme.

Visuomenei visad daug daugiau imponuoja pozityvus darbas, kaip nekultūringas ir nepagrįstas įsiejimas nuodėmių savo brolių tarpe".

Labai būdingas dr. J. Daugailiui pasakymas: "Įsiejimas nuodėmių savo brolių tarpe". Atseit, visokių nuodėmių reikia įsiejoti tik pas kitus, apie "brolius" nutylėti. "Į Laisvę" matomai žiūri kitaip. Nuodėmė yra nuodėmė, ne svarbu, kas ją padaro.

1. II) apie prof. Brazaitį, kuris pasitraukė iš Vliko su visais Lietuvių Fronto nariais:

"Bet čia tenka pabrėžti visiems žinomą faktą, jog ne tuos blogumus nebegalėdama pataisyti L. F. iš VLIKO išstojo. Nežiūrėdamas visų tų blogumų, jis mielai ten norėjo būti, net ir pats J. Brazaitis. O išstojo tik todėl, kad J. Brazaitis nepraėjo į Vyk. Tarybą".

Dabar p. Brazaičio vietoje yra dr. Karvelis. Abu krikščionys demokratai. Tai kuris čia yra atpirkimo ožys? Dr. Karvelis ar prof. Brazaitis? Daug kam atrodo, kad tas atpirkimo ožys bene bus pats dipl. inž. Rugis, — nes užsipyręs kalba apie tai, ko neišmano.

rika taip pat pripažįsta suvereninės Lietuvos atstovą p. Žadeikį. Ir viskas. Jeigu to prelatas Krupavičius iki šio laiko nežinojo, tai galėjo pasiklausti per laišką, kad ir to paties dr. Grigaičio. Nebūtų reikėję ir vargti ir Amerikon važiuoti. Beje, dr. Grigaičio parūpintas vertėjas prelatas Krupavičiaus kalbas Washingtonė išvertė kitaip. Krupavičiaus turėjo ant rytojaus rašyti memorandumą — atitaisyti klaidas. Būtų juokinga, jei tai nebūtų tragiška Lietuvos reikalui.

LIETUVIŠKU KELIU

Savos politikos apžvalga

Rašo: STP. VYKINTAS

VIENINTELĖ AMBICIJA — LIETUVOS IŠVADAVIMAS

Vykdamas iš Bonnos atgal, L. D.Š. min. St. Lozoraitis, lydimas dr. A. Geručio, aplankė Vokietijos Krašto Valdybą Weinheime ir Vasario 16 d. gimnaziją. Čia jis pobūvyje pasakė kalbą. Joje be kitko pabrėžė, kad jis nesivadovauja savo politinėje ir diplomatineje veikloje jokiomis ambicijomis, kaip kai kurie politikieriai ir spauda prikiša. Vienintelė ambicija esanti — Lietuvos išdavimas.

KUN. KRUPAVIČIUS INFORMUOJA

"Tėvų Kelias" paskelbė, kad "tiesa yra tik katalikiškoje spaudoje". Kitur: "daugiau melo". — Italų žurnalistas Ojetti geriau pasakė: "kai paįnu laikraštį ir rankas, tuoj jaučiu, kuriame straipsnyje ir kurioje eilutėje dvokia". — Tą patį tuoj jaučiu ir kun. M. Krupavičiaus interviu, nors jis ir iš ankščiau "tiesą" yra gavęs. Pirmą didžiausia kun. Krupavičiaus netiesa: "dažnai antrieji opozicionieriai užmiršta bolševikus". Bolševikų mes niekad nežūmiršom ir ne tik skelbėm, bet ir kovojom ir kovojam, kaip prieš

Pon. min. St. Lozoraitis pristatė dr. A. Geručį, kaip Lietuvos Diplomatines Tarnybos atstovą Bonnoje. Reikia pabrėžti, kad p. dr. A. Geručis yra įgijęs Nepriklausomybės laikų puikų diplomatinį stažą ir išėjęs Vakarų Europos gerą diplomatinę mokyklą. Jis yra vienas iš gabiusių vadina mų jaunųjų diplomatinų jėgų. Linkėtina jam geriausios sėkmės atstovauti lietuviškus interesus Bonnoje.

didžiausius Lietuvos priešus. Faktai: mūsų srovės pirmieji veikėjai, dar bolševikams neokupavus Lietuvos, bolševikų intervencija, buvo sugrūsti ir kalėjimus. Per pirmąjį ir per antrąjį bolševikmetį esame sukrovę daugiausia aukų ant bolševikinio "akuro". Ir šiandien bolševikai Amerikoje pirmuosius puola ir jėga muša mūsų žmones, o ne kun. Krupavičiaus.

Antra didelė netiesa, kurią skelbia kun. Krupavičius. — Jis sako: "visiems yra aišku, kad nuo Vliko narių skaičiaus laisvi-

nimo darbas nel palengvės, nel paskubins laimėjimo". Deja, nevisiems aišku. Man, pav., neaišku, kodėl laisvinimo darbas negali palengvėti tada, kada ji dirbs daugiau žmonių ir su didesne energija, modernesniais metodais bei geresniu planu. Juk ir kun. Krupavičiaus idėjinis bičiulis Jakštas dainavo: kur du stos, visados daugiau padarys. O gal, pagal kun. Krupavičiaus tezę, sumažinti Vliką iki vieno žmogaus kun. Krupavičiaus asmeny: juk vistiek ne nuo narių skaičiaus laisvinimo darbas priklausos..

Trečia netiesa: "Naujų grupių priėmimas visada sprendžiamas pagal statuto nuostatus". Patikėsim "Dirva", kad Vliko pirmininkas yra prasaręs, jog LAS esanti padavusi vieną pareiškimą įstojimo į Vliką reikalui, bet tie pa-

MURAVJOVAS AUSTRALIJOJE...

Vienas iš tauriausių ir labiausiai tiesą mylinčių lietuvių iš Australijos rašo: "Kaip tik pasitaike dabar dideli puolimai, šmeižtai prieš skautus. Krikščionių demokratų pastangomis, mokykla skautų išvaikyta, naujose patalpose apšaukta komunistine, būklės atimtas, skautų vadovai apšaukti

AR TU GALI BŪTI SVEIKAS?

Šioje vietoje kelis kartus kėlėme Sveikatos Fondo reikalą. — Jei bus sveika tauta, bus sveika ir jos politika. "L.L." bendradarbis dr. J. Adomavičius gražiais straipsniais kreipia mūsų skaitytojus sveikatos link. Man rodos, kad visi mes norime būti sveiki, bet ar visi galime? Amerikoje, gali būti, bet Vokietijoje? Iš kur bus lietuvis sveikas, jei jis neturi ko pavalgyti. Šit vienas uždirbant lietuvis Vokietijoje skundžiasi, kad apie 25 d. jis nebeturi algos. Jis pats džiovininkas, jo vaikas džiovininkas, abiem reikia geriau valgyti ir menka šoferio alga bematant išėina. Be to, įsivaizduokite: džiovininkas turi būti prieš savo norą šoferiu. Ir jam lietuviškų įstaigų mokama kukli, netgi permenka alga. Ar jis gali būti sveikas?

O ką bekalbėti apie tūkstančius tų, kurie gyvena iš elgetiškos vokiečių pašalpos. Jų dauguma dažnai susiduria su badu. Jų vaikai paleigę, mažakraujiai, džiovininkai. Šit 8 vaikų šeima, iš kurių 4 lanko Vasario 16 d. gimnaziją.

LIETUVIŲ FRONTAS

Aktyvistams ir nacionalistams vokiečių okupacijos metu išsikyrus, išaugo dvi naujos politinės srovės: Lietuvių Frontas ir Lietuvos Atgimimo Sąjūdis. Ši kartą truputį apie pirmąjį, kurio suvažiavimas šiomis dienomis vyksta Münchene. Lietuvių Frontas yra ortodoksinių krikščionių demokratų atsaka. Tai daugiausia jaunųjų aktyviųjų ateitininkų sambūris. Atrodė, kad ši nauja katalikine grupė skirsis nuo senosios kartos savo modernesniu požiūriu ir Bažnyčios ir valstybės santykius. Ypač jautėsi, kad jaunieji netaip toleruos kunigų dominavimo politikoje. Deja, kiek rodo paskutinių dienų politiniai susigrupavimai, Lietuvių Frontas dar labiau kiša kunigus į priešakį. Šit į Vokietijos bendruomenės Tarybą Lietu-

reikšimai taip pat gali kažkur po "žalia gelumbe". Kiek mums žinoma, tai ne po "žalia gelumbe", bet kun. Krupavičiaus stalčiuje. Vliko statutas jau buvo kartą sulaužytas, išmetant nacionalistus. Jis yra ir toliau nebojamas, jei to reikalauja iš kun. Krupavičiaus jo partiniai interesai.

Nesustosime prie visų tų netiesų, kurias kun. Krupavičius paskelbė, kalbėdamas apie LDS St. Lozoraitį ir dr. Karvelį. Jas, tikimės, atitaisys oficialiai, kam dera atitaisyti.

Taigi, atrodo, kad Dievas dar nepadavė tiesos tiems, kurie Jo vardu kalba. Tiesą reikia nešioti širdyje ir ją mylėti. Ir dar daugiau: ja gyventi ir skelbti. Deja, Vliko pirmininkas yra išėjęs tokią politinę mokyklą.

paleistuviais, skirtukliais, Maskvos agentais. Giaučių mokyklon dvasios vadovas neateina tikybės dėstyti. — Juk ir Muravjovo laikais nedaugiau siautėta".

Paskaičius tokį laišką, norisi pasakyti: O, geras Dieve, apšviesk jiems protą.

Šie vaikai dažnai neturi iš ko valgyti, traukiniu namo parvažiuoti. Jų vienas ir dabar, per didžiausias liūtiš, gyvena palapinėje prie gimi nąjos dumblo tenkinio, rizikuodamas gauti reumatizmą, nerūdėdamas ko valgyti, eina pas ūkininkus uždarbiauti, o kai nėra darbo, pusbadžiu leidžia dienas. Ar jis gali būti sveikas?

Galėčiau jums, mieli skaitytojajai, duoti šimtus būdingų pavyzdžių, kaip lietuviai vargsta ne tik Vokietijoje, bet ir kitur, neturėdami pakankamų sąlygų savo egzistencijai. Tie, kurie gerai gyvena, užmiršta savo skurstančius brolius. Sotus alkanu neužjaucia. Sveikas ligonį apleidžia. Ir štai kodėl nenurimsiu tol, kol bus įsteigtas Sveikatos Fondas. Tik organizuotai gali būti išgelbėta ta tautos dalis, kuri yra priversta dėl nenormalių tremties sąlygų peranksti eiti į kapus. Patarimų ir prašymo čia permaža, reikia priversti veiksnus, kad jie verstųsi ne tik didžiąja, bet ir mažąja politika: savo žmonių gyvybių išsaugojimu.

vių Frontas išstatė bent kelis kunigus. Tuo būdu darosi nebeaišku, kuo Lietuvių Frontas skiriasi nuo krikščionių demokratų. Tikėjome, kad Lietuvių Frontas atneš daugiau tolerancijos ir daugiau politinės kultūros į mūsų viešąjį gyvenimą. Deja, iš jų žurnalo užsiuolimų ir subjektyvių aiškinimų, pasigedome politinės tolerancijos. Dabar gi vėl Vokietijoje paskleisti rinkiminiai lapeliai nerodo ir trokšamos politinės kultūros. Galima savus tyti, bet reikia ir saiką ir skonį turėti.

Tačiau Lietuvių Frontą tenka įvertinti bent už tai, kad jis turi drąsos viešai pasakyti savo nuomonę. Jo eilėse yra garbingų patriotų, su kuriais, reikia tikėtis, bus galima surasti bendrą kalbą.

LIETUVIAI VOKIETIJOJE

— Rašyt. A. Giedraitis nuo š. m. liepos 1 d. pasitraukė iš Vasario 16 d. gimnazijos direktoriaus pareigų. Šiuo metu direktoriaus pareigas eina vyr. mokyt. S. Antanaitis. Nuo rugpjūčio 1 d. gimnazijos direktoriumi Vokietijos Krašto Valdybos yra paskirtas dr. V. Literkis.

— Rašyt. A. Giedraitis yra paruošęs spaudai pasakėčių, pasakų ir beletristikos dalykų.

— S. Antanaitis parašė knygą apie Archimedą, kuri yra spausdinama seleziečių spaustuveje — Italijoje.

— Dail. A. Krivickas dėsto piešimą Vasario 16 d. gimnazijoje. Jis yra suruošęs Vokietijoje savo grafikos kūrinių parodą, kurias palankiai įvertino vokiečių meno

kritika. — PLB. VK. Garbės teismas išsprendė nemaža bylų. Teismo sąstatą sudarė: Stp. Vykintas — pirmin., dr. A. Rukša — vicepirmin. ir A. Petkevičius — sekretorius.

— Šiomis dienomis baigėsi Vokietijos skautų stovykla, kurioje stovyklavo apie 65 skautus-es. — Stovyklavė vadovavo A. Venckauskas. Dėl blogo oro stovykla turėjo iš Shriesheimo persikelti į gimnaziją.

— Vokietijos Krašto Valdyba nuo rugpjūčio 3 d. iki 24 d. ruošia stovyklą neorganizuotam jaunimui. Stovyklos vadovu paskirtas M. Jauniskis. Tikimasi susilaukti apie 80 jaunuolių. Šiai stovyklai reikalinga ypatinga JAV ir Kanados lietuvių parama.

NUOMONĖS IR PASTABOS BE AŠARŲ

MANO AŠAROS KULTŪRININKAMS, JŪSŲ ŽALIUKĖS MAN

Rašo: TEODORAS KLEMKA

DAR KRUTA...

Nekantriai skaičiau kiekvieną, kad ir smulkiausia "Drauga" eilutę. Bet žinios, kad p. Lozoraitis jau nutrenktas, kaip nėra, taip nėra. Priešingai. Pastebėjau šokių tokius pavojus signalus. — "Draugas" vis dar, skubos keliu, šaukiasi naujų "pastiprinimų". Kiekviename numeryje vis nauji "kryžiaus karo" kariai pasirodo.

LOZORAITIS NIEKO NEIŠMANO

Argumentas puikus. Nieko neišmano ir tiek. — Gaila, kad jis "Drauge" per retai kartojamas. Ačiū Dieviui, "Draugas" pagaliau susiprato ir tą argumentą iškelė aiškiai. Iškelė puikiai. Tik skaičiuokite "Draugą" liepos 21 dienos. Ten yra straipsnis: "Netvarka Romoje". ("Kai šefas persišelfauja"). Ten, A. Erdvilis juodu ant balto rašo: "S. Lozoraitis buvo siūlomai įvairios aukštos pareigos Vlika ir Vykdomoje Taryboje". Kiek pirmiau tas pats "Draugas" vylyjo Lozoraitį, sakydamas, kad jeigu Lozoraitis vyriškai (kodėl ne moteriškai — būtų švelniau-Red.) kalbės, tai Vlikas jam išrūpins ir ministerio postą Romoje.

VERKIA A. ERDVILIS, VERKIA IR DR. J. DAUGAILIS

A. Erdvilis ("Draugas" liepos 21 d.) šitaip sako: "Eiliniam žmogui dar didesnis klausimas iškyta, kai jis mato plaukiančius žalius tūkstančius asmeniui, kuris yra ne kiek daugiau jų reikalingas, kaip senukas pirmųjų mūsų šeimų narys, ar pa liegės nepriklausomybės kovų dalyvis, ar už savąją lietuviškąją idėją koncentracijos stovyklose sveikatą palikęs rezistentas, ar, pagaliau, cikaginėse skerdyklose dvasinę vergiją velkantis kultūrininkas, mokytojas, visuomenininkas, neretai jau ir amžiaus naštos pakenktas. Mūsų šie savanoriai šandien turi misti elgetų skaitikais, nes jie atidavė savo sveikatą tautai; ka cetininkas ir ne vienas džiūsta Vokietijoje, nes jie tautos reikalus statė aukščiau už savuosius; kultūrininkas, svietėjas sukinėja fabriku raktus, nes jis tautą vedė šviesiu keliu į gražią ateitį... Jiems žaliukai neplaukia, jie nukeliauja pas St. Lozoraitį, nes jis buvo ministeriu. Ką gi padarysi, Nauja gadinė, nauji ir vertybių

PADĖKITE NUVERSTI ŽALIUKIŲ.

Dr. J. Daugailis ir A. Erdvilis yra propagandos genijai. Jie žino, ką rašo ir ką daro. Juk pasakyti, kad žaliukas gauna Lozoraitis — būtų labai menkas išpuolis. Žaliukas gauna ir prelatas Krupavičius (buvęs ministeris) ir dr. Karvelis (buvęs ministeris) ir pagaliau tas pats dr. J. Daugailis. (Plačiai kalbama apie keturius namus Chicagoje). O kiek žaliukių pereina per visiems gerai žinomas labai dvasiškas vietas. (Atsiminkime vieno neseniai mirusio prelatu turus). Ar gi iš šių žaliukių krūvų kuriems tiek daug ašarų paliejo Dr. J. Daugailis?

Dr. J. Daugailis nėra naivus. Už tai jam garbė. Jis nurodo tik į Lozoraitio žaliukas. Nurodo kultūrininkams ir kitiems vargstantiems. Labai jis yra geros širdies. Išvada jau pati prašosi: "Kultūrininkai, padėkite nuversti Lozoraitį — gausite žaliukių". Idėja puiki. Dr. J. Daugailis organizuoja Lozoraitio nuvertimą biznio

PO LOZORAIČIO — VERSIME

Bet Daugailio projekte ne viskas dar pasakytą. Yra rimtų abejonų. Ir man ir kitiems. Gerai. Daleiskime — mes triumfuojame. Lozoraitis nuverstas. Jo vietoje sėdi Ambasadorius Karvelis. Viskas tas atrodo gerai. Bet gi kultūrininkai gali pareikalauti Daugailio pažadėtų žaliukių. Gali ir šitaip atsitikti. Gali Washingtono valdžia tų buvusių Lozoraitio žaliukių neduoti Daugailiui, bet stacijas jas mokėti dr. Karveliui. O iš praetities visi žinome, kad kar-

O šaudė jie beveik iš atomines artilerijos. Išvada: Lozoraitis dar kruta. Tai negerai. Kaikurie nesusipratę lietuviai jau šneka, kad su tuo Lozoraitiu nėra taip lengva. Ką jis ten tokio turi, kad ir šauniausias "Draugo" vilyčios ne prakerta jo odos. — Taigi reikia skubėti, reikia naujų jėgų.

O Lozoraitis vis ne ir ne. Tai ar ne įrodymas, kad jis tikrai nieko neišmano. Jei Lozoraitis būtų vyras ir būtų priėmęs tuos visus Vlika siūlomus aukštus postus, tai šandien jis žertų į savo kišenę tikrai nemažiau "žaliukių", negu prelatas Krupavičius ir ambasadorius Karvelis. O kokią jis garbę turėtų? Ir tauriausias žmogus, ir nepakeičiamas Lietuvos laisvintojas. Gertų drauge su prelatu Krupavičium dr. Karvelio vyria ir sau jie abu draugiškai skaičiuotų žaliukas. Ir dr. J. Daugailiui būtų galima nors truputį pasislėpti nuo to Lozoraitio žaliukių skaičiavimo.

VERKIA A. ERDVILIS, VERKIA IR DR. J. DAUGAILIS

mastai. Reikia tik laukti, kad kas nors, kada nors, bent trumpu žodeliu už tuos visuomenės sudėtus žaliukas atsiskaitys...
Dr. J. Daugailis ("Draugas" liepos 26 d.) taip pat labai panašiai šneka: "Lozoraitis gauna iš jų po \$ 500 per mėnesį, arba — po \$ 6,000 per metus. Mūsų mokyklos pasilieka be būtiniausių lietuvių va dovėlių, nėra lėšų leisti būtinoms Lietuvos vadavimui reikalingiems leidiniams svetimomis kalbomis, nusipelnusių Lietuvos patriotų ir kultūrininkų šeimoms net didžiausiam varge atsidūrusios nesustalaukia pašalpos, tai kuriem galam tokios sumos išmokamos Lozoraitiui?"

A. Erdvilis ir dr. J. Daugailis ir kalba ir verkia labai vienodai. Abiejų jų tikslas irgi tas pats: Lozoraitio žaliukas. Ar tik jie nebus broliai dvynukai, ar net dar didesni giminės? Pagaliau tas ne svarbu. Svarbu jų idėjos kilnumas ir tos ašaros, su kuriomis jie tą idėją patiekia lietuviams.

LOZORAITIŲ — GAUSITE

pagrindais. Padėk nuverst — užmokėsiu. Tiesa, nebe vienas kultūrininkas jau pasakė: "Nenugąsdino mūsų caro ir bolševikų kalėjimai, nepapirks mūsų ir dr. J. Daugailis su žaliukėmis, atimtomis iš Lozoraitio". Bet tokių drąsių kultūrininkų nedaug. Jeigu atsirastų daugiau, tai apšauksime juos fašistais ir kriukis baigtas.

Dauguma kultūrininkų betgi buvo sužavėti Erdvilio — Daugailio projektais. Vos paskaitę jų straipsnius, puolė rašyti pasmerkimus Lozoraitiui ir "Draugą".

Kas neugebėjo taip parašyti, kaip parašo Erdvikis, Daugailis ir Stravinskis (tai juk retos Dievo dovanos), tai rašo nors į "Draugą" kultūros priedą. Vis, mat, tam vargšeliui Daugailiui mažiau darbo bus. Svarbiausia gi — Daugailis galės daugiau žaliukių iš "Draugo" išpausti už lapišką sugebėjimą išnaudoti tuos kultūrininkus, dėl kurių jis taip verkia.

ŽADEIKĮ, BAKČĮ IR BALUTĮ

Ne. Taip tragiškai nebūtų. Išėjus yra. Kokią porą mėnesių, ir tai kasdien, "Drauge" įrodinėtumėm, kad dabar kalta žadeikis. Jis ten užprotestavo ir Daugailis žaliukių negavo. "Kultūrininkai, verskime žadeikį". Ir taip iš ei-

Liukimės savus sugebėjimus apivaros

ilgiu matavę

DR. JONAS ADOMAVIČIUS

LIETUVIS VYZAS AVĖJO, KAI ČIONYKŠČIAI DŽIUNGLESE DAR BASI BASTINĖJOS

Sveikaton žygiuoti mums, lyg toji arkliai spyna ant kojos, — truko mums tas nelemtas savęs niekinimas. Nesamas kaltes mes neretai ant savęs prisiamam. Kadaisė turėtą, senai jau atsikratytą blogį mes vis prisiamam. Mes vis dar iki šiam laikui savęs reikiama negerbiam. Neretai dar ir šandien mes svetimomis mums suodimis suodinamės patys — būl mes nešvariausi, vargingiausi ir nemokėčiausi esam tikime. Žodžiu, mes save vyžočiausiai iš didvyžių žemės laikome. Tai tam tikros ligos ženklai. O juk mes nesergam — save sveikais laikome, tai kodėl nesamos raenkystės skraiste dangstomės?

Tik pamšėlis taip save savo įsivaizduojamais šešėliais gąsdinti gali. O mūsų tarpe ne vieno tokio neužtiksi. Tad liukimės, pagaliau, savus sugebėjimus vyžos apivaros ilgiu matavę. Imkime pavyzdį iš patrijoto amerikono. — Juk jis ne užsiminti neužsimena apie čia prieš keliasdešimt metų kerojusias džungles su jų įstatymais ir papročiais. Jis Amerikos dabartį stebi ir vertina ir visai pagrįstai šį kraštą laimingiausia šalim protinam žmogui laiko. O visi žino ir neneigia, kad tuo laiku, kai Europoje lietuvis vyzomis avėjo, tada čionykščiai džinglių gyventojai basi bastinėjos.

KUR PROTAS?

Tai kur protas lietuvių už kadaisė avėtą vyžą niekinti, dėl to lietuviybės gėdintis ir lietuviams pažangos nepripažinti, kada net svetimieji tą pažangą pastebi ir vertina? Ar už tai mes savęs nevertinam, kad mūsiškiai protėviai

tiems laikams priimtą apavą dėvėjo net tada, kai čionykščiai proseneliai dar apie tai jokio suprati mo neturėjo? Matot, kokie mes neprotingi bėdžiai pasirodom, kai save be pagrindo juodinti imam.

VISI DARĖ PAŽANGĄ — NEATSILIKO IR LIETUVIS

Visi darom pažangą — kiekvienas vos kelis svarus išneša gimęs, o žiūrėk, į kokią vyrą išau-ga. Niekam ir į galvą čia neatėitų, būk lietuvis ir jo keliasdešimt metų vis dar naujagimio svoriu besidžiaugia. Tat, sveikos nuovo-

kos nepametusiam, aišku, jog ir Lietuva su lietuviu pirmyn žengė, į gerovę žygiavo. Joje susiprati-mas taip kilo, jog netrukus vi-tus kultūringuosius pasivijo, o ne kuriuos jų ir pralenkė.

LIETUVIŠKOS PUOŠMENOS IR AMERIKAI NĖRA PRO ŠALĮ

Juk jau vienas mūsiškės Že-mės Reformos receptas, mus iš dvasinio ir ekonominio miego pri-kėlęs, taip greit Italiją su Pran-cūzija nuo mirtinos ligos pagydy-tų! Juk lietuviškai suprasta de-mokratija taip gražiai Amerikai, ypač jos pietinėms valstybėms pasitarauti! Mūsiškė pagelba ten verkiant dabar reikalinga. — Ten saulė įdeges veidas net bažnyčion, nekaltant jau apie ligonines, ne-įsileidžiamas. Na, ir dairo, ame-rikoniškos demokratijos nesuprātės, toks veidas į artimiausią A-merikos priešų stovyklą. O ar ne tas pats su lenkiška pavarde—

nors ji ir geriausiai už visus an-g-lų kalbą mokės, vienok jos len-kiškumas jai anglų kalbos kated-r-os šio krašto universitete duris užtrenks. Taip! Mūsiškai supras-ta demokratija mes didžiautis ga-lėtume! O kur dar mūsiškė koo-peracija, Socialė Medicina — ta dar binikio paguoda! Anodvi mūsų-sius jau šildė, o čia dar jodvi pa-debestais lakioja.

Vien tik tas kelias, iš daugy-bės puošmenų paminėjus, ryškėja pagarbos ir pasididžiavimo ver-tės lietuvių veidas. Juo labiau jis mums mielas atrodo, kai jį gre-ta kitų tautų veidų stebi.

KITA IŠGANYSI

Visai mums nėra reikalo, lie-tuvišką galvojimą pamiršus, me-diciniškų dalykų reikiama tvar-kymą į kitataučių bezdžionišką karstymą iškeisti.

Tik lietuviškai laikydamasis, o bei pavyzdžius svetimaučius pa-sekdamas tu lietuvi savus sveika-tos reikalus pagal šandieninį me-dicinos mokslo reikalavimą sut-

varkysi. Tada tu žinosi, kaip svei-katos tvarkymą pradėti, kaip jį reikiamai tėti ir kaip laimingai jį užbaigti. Tada tu aklu medic-i-nos reikalų "žinovu" nepasikliau-si. Lietuviųbe didžiudamasis, o ne jį niekindamas, tu sugebėsi bet kokią savus sveikatos problemą reikiamon savos sveikatos lauke vieton patalpinti.

ATDARA IKI 4 VAL. RYTO — ŠEŠTADIENIAI IKI 5 V. RYTO

VALHALLA LOUNGE

VISADA ATSIMINK ŠIĄ VIETĄ,
NES KITOS TOKIOS NIEKUR NESURASI

TELEVISIJA 3553 South Halsted St.
Telefonas: Virginia 7-8291 Chicago 9, Illinois.

lės. Bačkį, Balutį. O kai visi mū-sų diplomatai bus tik Karvelio ir Daugailio giminės, tai kultūrinin-kams (būtinai su ašaromis) pasak-sime: "Ačiū, pasidaravote. — Jūsų pagelbos daugiau neberei-

SAŽINĖ, FARIZIEJAI IR DAUGAILIS

Yra dar viena kliūtis. Kai kas labai prisibijo, kad Daugailio — Erdvilio sažinė neprabūstų besi-tyčiojant iš tujų kultūrininkų ir patriotų, kurie savo praktiku sau duoną uždirba ir dar daug, daug dolerių (žaliukių) neša panašiams asmenims, kaip dr. Daugailis. Jei sažinė atbūstų, ranka sudrebtų, tai lūžtų Daugailio — Erdvilio

plunksna. Kiti vėl prisibijo, kad dr. Dau-gailis nepisimintų, kad Jėzus Kristus labiau smerkė fariziejus, negu muitininkus.

Bet ir čia nėra pesimizmo. Kas pažįsta dr. J. Daugailį, užtikrina, kad jis gudrus kaip lapė ir kietas kaip titnagas — ypač žaliukių reikaluose.

SVEIKAS JUOKAS

Tut būt nuo pradžios žmonijos gyvavimo žmonės trokšta ir sie-kia užtikrintos kasdieninės duo-nos ir geros nuotaikos. Žmonijos valdovai jau seniai tą tiesą paži-no ir ją išnaudodavo, kad įgauti populiarumą ir patraukti mases savo pusėn. Žinomas yra senas romėnų posakis — Panem et cir-censes; — visame istorijos bėgyje pastebimas tas siekimas duonos ir linksmybės.

Linksma nuotaika ir juokas kiekvienam žmogui yra reikalin-ga kaip vanduo ir maistas. Apie geros nuotaikos ir juoko reikšmę sveikatai ir gydymui kalba me-dicina.

Visai atskiras klausimas dėl to, kas sudaro žmonėse linksma nu-otaiką ir sukelia juoką. Kas vie-nam yra juokinga ir linksminan-čio, tas kitam visai nesukelia linksnumo. Šiuo atveju suranda-me skirtumo ne tik tarp atskirų asmenų, bet ir tarp įvairių tau-tų. Vieni mėgsta jumorą, kiti — mėgstą sąmojų, bet ir čia yra skirtumų. Jumoras, kaip žinoma, remiasi iškėlimu, pabrėžimu, kon-trastu, ryškiu skirtumu, o sąmo-jus suradimu ar sudarymu leng-viau ar sunkiau pastebimu pana-šumu, analogija.

Žinomas yra linksmas, suma-nus prancūzų sąmojus, linksmai pajukaujantis ir skirtas tik link-smumui ir juokui sužadinti. Len-kų sąmojus yra kiek piktesnis, mėgstartis kartais ir pašiepti ir galintys įgelti kitą. Jumoras yra kiek paprastesnis, atviresnis juo-ko sužadintojas, daugiau prieina-mas placioms masėms. Iš seno yra žinomas anglų humoras, nepasa-kyčiau, kad nesuprantamas (ne-suprantamą greičiau gali būti sąmojus), bet kartais galintis pri-minti formas, gana keistai atro-dančias ne anglui. Žinoma, pav., yra apibūdinimas Dickenso jumo-ro — juokas per ašaras. Rusų humoras vėl skiriasi nuo angliš-kojo ir kas yra skaitęs puikius humoristinius žurnalus: angliškąjį Punch ir rusiškąjį Satirikon (ėju-si prieš bolševikų revoliuciją Ru-sijoje), tas iš karto tą pastebės. Rusų humoras yra, sakčiau, pa-prastesnis, prieinamesnis ir... nu-širdesnis. Ir rusų humoras būda-vo liūdnas, bet tai nebuvo juokas per ašaras. Kuomet mes skaitme pas Dickensą apie šykštuolį Skrudžą, tai čia humoras pinasi su žmonių gyvenimo tragedijom, kai tuo tarpu Gogolio humoras apysakoje — No i sis, — arba net — Apsiaustas, — iškelia žmogaus susmulkėjimą ir pašiepio jo kval-lumą. Čechovo smulkios apysa-kos, rusų jumor perlai, patiekia pagautus gyvai iš gyvenimo vaiz-dus nustumimo ir pasinėrimo į kasdieninius gyvenimo nieknie-kius.

Amerikos jumoru puikiu atsto-vu, būdingu jam, yra Samuelis Klemensas, rašęs pseudonimu Mark Twain. Skaitant jį, žmogų tikrai ima sveikas juokas. Jo ju-moras yra pilnas stiprios, jaunos tautos dinamizmo, trykšta gyve-nimu ir gera nuotaika, energija ir optimizmu. Pašiepia linksmai ir nepiktai tą, kas yra juokinga ar tai pas savuosius, ar tai pas sve-timaučius, užsieniuose. Užtenka perskaityti jo ilgesnį apysaką — Jankį karalių Arturo dvare, arba jo smulkias apysakas, pav., kad nors ir — Pavogtas Baltas Dram-blys. — O kiek gražaus jumoru jis parodo savo puikioje apysako-je — Princas ir Elgėta. Ir tas pats humoristas sugeba parodyti tiek jautrumo ir jaudinančio švelnu-mo, kaip kad apysakoje apie fa-natiškojo Kromvelio pasmerk-tą mirtį pilnikiną, išgelbėta jo ma-žos dukrelės. Ir tokį sveiką jumo-rą, ir tokį jautrumą bei švelnumą kiekvienas mūsų turėjo progos, atvykęs čionais, Amerikon, patir-ti pats ir pasidžiaugti juo, susi-durdamas kasdieniniame gyveni-me su Amerikos gyventojais.

Juokas yra sveikas ir reikalin-gas žmogui, bet ar kiekvienas juo kas yra sveikas ir geras. Lemiamą reikšmę čia turi tas, kas jį suke-lia. Pasijuokus iš žmogaus luošu-mo ar kokio juokingo fizinio trū-kumo — ar netenka pačiam dėl to raudonuoti. Senovėje romėnai, dekadencijos laikais, juokėsi, žiū-rėdami gladiatorių tarpusavių žu-dynių arba krikščionių kankini-

mu. Naujųjų amžių pradžioje pa-silinksminimai būdavo ir grubūs ir šlyktūs; gana pažūrėti į kai-kurių flamandų dailininkų žanri-nius paveikslus. Šekspyro Šailo-kas juokiasi, reikalaujamas sau svarą mėsos gyvojo žmogaus. Jo-nas Žiaurusis juokėsi vaiku bū-damas, kankindamas gyvulius, o suaugęs juokėsi kankindamas sa-vo pavaldinius ir dvariškius. Mo-dernusis žiaurusis tironas-Stalinas juokėsi sakydamas Teherano kon-ferencijoje, kaip jis nužudys 50 tūkstančių vokiečių karininkų ir tur būt panašiai juokėsi sušaudy-damas keliasdešimt tūkstančių lenkų karininkų.

Mūsų laikais žmonės vis labiau ir labiau išjungia į masinį, vi-suomenišką gyvenimą. Viskas ruo-šiama ir gaminama masėms ir pra-moneje, ir ekonominiame, ir visuo menijame, ir pagaliau kultūri-niame gyvenime. Spauda mums patiekia ir masinį jumorą, suža-dina mums tą reikalingą juoką, ugdo tuo būdu mums pajauti-mą jumoru ir sąmojais.

Bet ar tai yra tas juokas, kurį žadino Marko Twaino humoras jo apysakose ir novelėse. Tas jumo-ras tikrai amerikoniškas, su ku-riuo taip malonu ir dabar susit-ikti. Plačiai skaitoma spauda pa-tiekia ištisus puslapius komikų arba džiokų, kuriuos skaito su-augę, skaito jaunuoliai, skaito ir vaikai specialiai jiems skirtose laidoose. Suaugę jų skaito tiek, kiek siekia laikraščių tiražai, o vaikai jų skaito, kaip parodo neseniai skaitytos statistikos, 90 mi-lionų egzempliorių per mėnesį, su mokėdami leidėjams visą milijoną dolerių.

Kaip komikai veikia į vaikus ir kokią rūšį juoko sukelia, gali-ma buvo paskaityti, pav., poroje straipsnių, išspausdintų laikraštyje — Chicago Daily News — š. m. balandžio mėn. 17 d. Aš čia ne-kartosiu visų, tuose straipsniuose pareiktų minčių. Pacituosiu tik, ir spėju, kad to pilnai užteks, kas buvo patirta apklausinėjant vai-kus, prisiskaičiusius komikų. — Į klausimą, kuo jie norėtų būti su-augę? mergaitės būdingas atsak-ymanas buvo, kad ji nori būti gal-lestingai sėdėti, nes galės nuo-dyti žmones, o berniukas — ber-niuko idealas būtų... seksualiniu monjaku (iškrypėliu). — Ar ne baisus juokas ir ar ne be reikalo komikų vaikams klausimą vadi-nama The National Disgrace.

Sakoma, kad amerikonas, pa-ėmęs rankon laikraštį, dažniau-siai visų pirma skaito džiokus ir sporto dalį. Ne visuomet taip yra, bet tokius skaitytojus tikrai daž-nai tenka stebėti ar tai tramva-juose, ar autobusuose, ar kur kit-tur viešose vietose. Niekad man neteko išgirsti tokio skaitytojo gardaus juoko ar net pastebėti jį nusišypsant. Keistas dalykas: ma-tai įtemptą veidą, prabėgantį vien-ą eilę paveikslukų po kitą, jies-kančią fobulos išsprendimo ar kas toliau įvyks klausimo išspren-dimo. Iš visko atrodo, kad tokie juo-ky žadintojai ne tik nesuteikia sveiko juoko, įtampos atsipalaidavi-mo ir nervų atoslūgio bet ge-ros, ramios nuotaikos, bet dar la-biau atpratina nuo ramaus skai-tymo ir pasmaguravimo jumoru ar sąmojais. O trumpa apysaka, kokias rašė Markas Twainas, ne-pareikalautų daugiau laiko perse-kaityti, bet tikrai suteiktų sveiko juoko.

Amerika buvo pripratusi prie jai būdingo, saviško jumoru, kurį jai patiekdavo jo išreikšėjais Mar-ka Twainais ir jo pasekėjais, ką įrodo jų pasisekimas. Dabar jį pratina prie džiokų. Nors jau vis aštriau ir garsiau kyta balsai prieš tą "skaitymų" rūšį Ameri-kos spaudoje.

Aš šį kartą nkalbėsiu apie džiokų tematiką ir jų sugestijo-nuojamas mintis ir pažiūras, kas irgi gali sukelti rimtų susirūpinim-ų ir abejonų. Rimtoji Amerikos spauda vis dažniau ir ryškiau pa-sisako tais klausimais.

Iškyla savaime didelis klausi-mas. Ar galima sutapatinti džiok-ku su sveiku juoku? Ar leistina juos ginti, pasiremiant reikalu su-teikti gerą nuotaiką, atoslūgį ner-vams ir sveiką juoką pavargusiam žmogui? Atsakymas atrodo aiš-kus kiekvienam.